

Najnovija dešavanja u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava u oblasti slobode izražavanja

Sloboda izražavanja i sloboda medija

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>
<https://www.coe.int/en/web/freedom-expression>

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

Bilten br. 5
Najnoviji trendovi u sudskoj praksi
Evropskog suda za ljudska prava u
oblasti slobode izražavanja
Autor: Peter Noorlander.
Urednica verzije na bosanskom jeziku:
Sevima Sali-Terzić.

Bilten je pripremljen u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope „Horizontalni program za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022.“ i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u jugoistočnoj Evropi (JUFREX).“

Reprodukcija odlomaka (do 500 riječi) je odobrena, osim u komercijalne svrhe, sve dok se čuva cjelovitost teksta, odlomak se ne koristi izvan konteksta, ne pruža nepotpune informacije ili ne dovodi na drugi način u obmanu čitaoca u pogledu prirode, opsega ili sadržaja teksta. Izvorni tekst uvijek mora biti priznat na sljedeći način, „© Vijeće Evrope, 2022“. Svi ostali zahtjevi koji se tiču reprodukcije/prevoda cijelog ili dijela dokumenta, trebaju se uputiti Direktoratu za komunikacije Vijeća Evrope (F-67075 Strasbourg Cedex ili na e-mail publishing@coe.int).

Sva ostala prepiska koja se odnosi na ovu publikaciju treba biti upućena na adresu *Jedinica za saradnju u oblasti slobode izražavanja, Odjel za informaciono društvo, Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava, Savet Evrope, Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, Francuska, Tel. +33 (0)3 88 41 20 00 23, E-mail: Horizontal.Facility@coe.int.*

© Vijeće Evrope, novembar 2022.
Sva prava zadržana.
Licencirano Evropskoj uniji pod uvjetima.

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi u ovom dokumentu spadaju u odgovornost autora i ni na koji način ne odražavaju službeno mišljenje bilo koje strane.

Sadržaj

UVOD	5
PREGLED NAJVAŽNIJIH PREDMETA U OBLASTI SLOBODE IZRAŽAVANJA	7
<i>Šeks protiv Hrvatske</i> , presuda od 3. februara 2022, predstavka br. 39325/20	7
<i>Mediengruppe Österreich GmbH. protiv Austrije</i> , presuda od 26. aprila 2022, predstavka br. 37713/18	8
<i>Mesić protiv Hrvatske</i> , presuda od 5. maja 2022, predstavka br. 19362/18	10
<i>Oganezova protiv Jermenije</i> , presuda od 17. maja 2021, predstavka br. 71367/12	11
<i>Žurek protiv Poljske</i> , presuda od 16. juna 2022, predstavka br. 39650/18	13
<i>Drousiotis protiv Kipra</i> , presuda od 5. jula 2022, predstavka br. 42315/15	15
<i>Tagiyeva protiv Azerbejdžana</i> , presuda od 7. jula 2022, predstavka br. 72611/14	16
DETALJNA ANALIZA ODABRANIH PREDMETA	19
<i>OOO Memo protiv Rusije</i> , presuda od 15. marta 2022, predstavka br. 2840/10	19
<i>NIT S.R.L. protiv Moldavije</i> , presuda od 5. aprila 2022, predstavka br. 28470/12	21

Uvod

Bilten se priprema u okviru zajedničke inicijative Evropske unije i Vijeća Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019.-2022.“ i Akcije „**Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Europi**“ (JUFREX).

Da bi nastavio saradnju sa pravnim stručnjacima, i doprinio daljnjem unapređenju znanja u oblasti slobode izražavanja i slobode medija, pripremili smo ovaj Bilten kao dodatni alat za razmjenu informacija o novim trendovima i dešavanjima u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP, Sud).

Bilten br. 1 pokriva period april 2019 – jul 2020. godine, Bilten br. 2 period avgust 2020 – januar 2021. Bilten br. 3 pokriva period od februara do jula 2021. godine. Bilten br. 4 pokriva presude koje su donesene od jula 2021. do januara 2022, a u ovom biltenu, Bilten br. 5, predstavljene su neke od relevantnih presuda koje su donesene od februara do jula 2022. godine.

U periodu od februara 2022. do jula 2022. godine Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Sud ili ESLJP) donio je 39 presuda o meritumu i donio 14 odluka o prihvatljivosti u predmetima koji se tiču slobode izražavanja.¹ Ovi predmeti su se odnosili na širok spektar pitanja, od regulacije emitera do sigurnosti novinara.

Većina predstavlki podnesena je na osnovu člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu Konvencija ili EKLJP) koji štiti pravo na slobodu izražavanja, ali su se u nekim predmetima podnositelji predstavlke pozivali na različite odredbe što ilustrira preklapanje ili međusobnu povezanost slobode izražavanja sa drugim pravima. Pet predmeta se ticalo člana 8 koji garantira pravo na poštovanje privatnog života (na koji su se pozivali podnositelji predstavlki koji su se žalili na medije zbog klevete ili narušavanja privatnosti); presude u tri predmeta su donesene na osnovu člana 11 koji štiti pravo na okupljanje (ovi predmeti su se prvenstveno odnosili na pravo izražavanja demonstranata); presuda u jednom predmetu je donesena na osnovu člana 9 koji garantira slobodu vjeroispovijesti (predmet se ticao prava na vjersko izražavanje). Presuda u predmetu koji se ticao sigurnosti novinara je donesena na osnovu člana 2 koji garantira pravo na život, dok je presuda u predmetu govora mržnje donesena na osnovu člana 3 koji garantira zaštitu od nečovječnog i ponižavajućeg postupanja.

Prva od dvije glavne presude odabrane za detaljnu analizu u ovom biltenu, [OOO Memo protiv Rusije](#) i tiče se pitanja da li javno tijelo može podnijeti tužbu zbog klevete protiv medijske kuće koja ga kritizira. Sud se u svojoj presudi bavi pitanjem da li zaštita ugleda javnih tijela predstavlja legitiman cilj koji opravdava

1 U sistemu Evropskog suda za ljudska prava predmeti moraju proći fazu razmatranja prihvatljivosti. U nekim slučajevima Sud u ovoj fazi donosi posebnu odluku o tome da li je predstavlka blagovremena, da li je očigledno neosnovana (što znači da ne postoji nikakva osnova za njeno podnošenje) ili da li predstavku treba odbaciti po nekom drugom osnovu (na primjer, predmeti govora mržnje mogu biti odbačeni zbog „zloupotreba prava“ iz člana 17 Konvencije). Pored ovih presuda i odluka o prihvatljivosti koje su donesene, 19 predmeta je izbrisano sa liste predstavlki pošto je postignuto prijateljsko poravnanje ili je podnositelj predstavlke prekinuo komunikaciju sa sudom.

ograničavanje slobode izražavanja i dotiče se pitanja takozvanih SLAPP predmeta (akronim za strateške tužbe protiv učešća javnosti – eng. Strategic Lawsuits Against Public Participation). U drugom predmetu koji je detaljno analiziran, [NIT protiv Moldavije](#), Sud se bavi važnim pitanjem da li se emiteru koji je više puta prekršio uslov političke nepristrasnosti može oduzeti dozvola i, ako može, koje proceduralne garancije su neophodne.

U ovom Biltenu je dat i kratki pregled još šest predmeta koji se odnose na niz drugih pitanja: pristup informacijama, takozvano „pravo na zaborav“, koje je nova oblast u praksi Suda; kleveta koju je počinio predsjednik države; zaštita od govora mržnje; sloboda izražavanja sudija i njihovo pravo da komentiraju pitanja od javnog interesa; proporcionalnost odštete u predmetima klevete; i sigurnost novinara.

U 21 od 29 presuda donesenih na osnovu člana 10, kao i u tri od četiri presude donesene prema članu 8, Sud je utvrdio kršenje Konvencije. Sud je utvrdio da je došlo do kršenja i u predmetima koji su pokrenuti na osnovu člana 2 i člana 3 koji se tiču prava na život i zabrane nečovječnog i ponižavajućeg postupanja. Ovaj drugi predmet tiče se zaštite od govora mržnje i u njemu se naglašava značaj obaveze države da preduzme efikasne korake u cilju zaštite građana od govora mržnje po svim osnovima, uključujući seksualnu orijentaciju, istovremeno štiteći slobodu izražavanja. Kontinuirano visoka stopa utvrđenog kršenja Konvencije u predmetima u kojima se odlučuje o meritumu ukazuje na to da nacionalne prakse u mnogim oblastima prava još uvijek često nisu usklađene sa zahtjevima Evropskog suda za ljudska prava.

Veliko vijeće Suda, koje razmatra predmete u kojima se pokreću ozbiljna pitanja u vezi sa tumačenjem Konvencije, odbilo je zahtjev za prosljeđivanje u predmetu *Vedat Şorli protiv Turske*, koji je analiziran u Biltenu br. 4, u kojem je Drugi odjel Suda zaključio da tužena država treba ukinuti krivičnopravnu odredbu kojom se propisuje posebna zaštita ugleda šefa države, što znači da je presuda Drugog odjela u tom predmetu sada pravosnažna. U periodu od februara do jula Veliko vijeće je održalo ročišta u još nekoliko predmeta koji se tiču slobode izražavanja:

- [Hurbain protiv Belgije](#) (presuda od 22. juna 2021, predstavka br. 57292/16; zahtjev za prosljeđivanje predmeta prihvaćen [11. oktobra 2021](#)), u vezi sa takozvanim „pravom na zaborav“;
- [Sanchez protiv Francuske](#) (presuda od 2. septembra 2021, predstavka br. 45581/15; zahtjev za prosljeđivanje predmeta prihvaćen [17. januara 2022](#)), koji se tiče odgovornosti političara za sadržaj koji na njegovoj Facebook stranici objavi neko drugi;
- [Macatè protiv Litvanije](#) (predstavka br. 61435/19, ustupljen Velikom vijeću [31. avgusta 2021](#)), u vezi sa pritužbom autorice da je jedna od njenih dječijih knjiga sa LGBTQI bajkama proglašena potencijalnom štetnom za djecu; i
- [Halet protiv Luksemburga](#) (presuda od 11. maja 2021, predstavka br. 21884/18, zahtjev za prosljeđivanje predmeta prihvaćen [21. septembra 2021](#)), u vezi sa krivičnom presudom donesenom protiv uzbunjivača.

To znači da je trenutno, uz klimatske promjene i niz predmeta koji se tiču rata u Ukrajini, pravo na slobodu izražavanja jedna od glavnih kategorija predmeta pred Velikim vijećem.

Pregled najvažnijih predmeta u oblasti slobode izražavanja

Šeks protiv Hrvatske, presuda od 3. februara 2022, predstavka br. 39325/20

Objasnjeno Suda

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke, penzionirani političar koji je obnašao nekoliko visokih političkih funkcija, uključujući i onu potpredsjednika Vlade, podnio je zahtjev Hrvatskom državnom arhivu za uvid u zbirku dokumenata iz predsjedničke arhive radi knjige koju piše o osnivanju države Hrvatske. Dokumenti su nosili oznaku „Državna tajna – strogo povjerljivo“ pa je Državni arhiv zatražio od Ureda predsjednika da odluči o zahtjevu. Ured predsjednika je potom zatražio mišljenje Ureda za nacionalnu sigurnost koji je upozorio da bi objavljivanje nekih od dokumenata ugrozilo nezavisnost, cjelovitost i nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske i njene međunarodne odnose. Ured predsjednika je nakon toga skinuo oznaku povjerljivosti sa trideset i jednog od traženih dokumenata, ali je odbio da to uradi sa preostalih dvadeset pet dokumenata, uključujući zapisnike sa određenih sjednica Vijeća za obranu i nacionalnu sigurnost, kao i zapisnike sa sastanaka između tadašnjeg predsjednika Hrvatske i visokih stranih zvaničnika. Podnositelj predstavke je podnio žalbu Povjereniku za informiranje koja je lično izvršila uvid u predmetne dokumente i potom odbila žalbu. Daljnje žalbe sudu, uključujući Ustavni sud, bile su neuspješne.

Podnositelj predstavke se žalio Evropskom sudu za ljudska prava na povredu prava na slobodu izražavanja.

Sud je prvo razmatrao da li predstavka spada u djelokrug člana 10 i ponovio da član 10 ne garantira pojedincu pravo pristupa informacijama koje su u posjedu javnih organa niti obavezuje državu da te informacije pruži, ali da to pravo ili obaveza može nastati ako je pristup informacijama od ključnog značaja za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja (pogledati [Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske \[Vv\]](#), predstavka br. 18030/11, 8. novembar 2016, tačka 156). Ključni kriteriji pri odlučivanju o ovom pitanju su (a) svrha zahtjeva za informacije; (b) priroda traženih informacija; (c) uloga podnosioca zahtjeva; i (d) da li su informacije dostupne. Sud je utvrdio da su svi ovi kriteriji ispunjeni: podnositelj predstavke je podnio zahtjev za uvid u povjerljive dokumente kako bi dobijene informacije iskoristio za pisanje knjige; informacije se tiču pitanja od javnog interesa; podnositelj predstavke je istraživao pitanje od javnog interesa i pisao o njemu; a tražena evidencija je bila dostupna što znači da njegov zahtjev spada u djelokrug člana 10.

Sud je također odbio prethodni prigovor države u skladu sa članom 35, stav 3(b) Konvencije da podnositelj predstavke nije pretrpio značajnu štetu pošto je država odobrila uvid u trideset i jedan od pedeset šest povjerljivih dokumenata i podnositelj predstavke je bio u mogućnosti da napiše knjigu. Sud je uzeo u obzir tvrdnju podnosioca predstavke da je ovo uskraćivanje uvida u dokumente dovelo do kašnjenja i da je zbog toga morao provesti dodatna istraživanja; kao i da autor smatra da je njegovo objavljeno djelo

nepotpuno i da ga namjerava ažurirati ako mu uvid u povjerljive dokumente ikada bude odobren. Pored toga, Sud je smatrao da ovaj predmet pokreće važna principijelna pitanja i da ne bi trebao biti odbačen na osnovu datog razloga da podnositelj nije pretrpio značajnu štetu.

Osvrćući se na meritum predmeta Sud je istakao da se ovaj zahtjev odnosi na povjerljive informacije o osjetljivom periodu novije istorije Hrvatske. Sud je istakao da je nacionalna sigurnost promjenljiv koncept koji zavisi od konteksta te da državama treba dati veliku slobodu u procjeni šta predstavlja rizik za nacionalnu sigurnost u njihovoj državi u određenom trenutku. Istovremeno, Sud je naglasio da koncepte „nacionalne sigurnosti“ i „javne sigurnosti“ treba primjenjivati oprezno, tumačiti restriktivno i primjenjivati ih samo tamo gdje se pokazalo da je to zaista neophodno. Sud je također istakao da su koncepti zakonitosti i vladavine prava u demokratskom društvu ključni pri donošenju odluka o takvim pitanjima te da pravičnost postupka i proceduralne garancije date podnositelju predstavke predstavljaju faktore koje treba uzeti u obzir.

Sud je istakao da ništa u spisu predmeta ne ukazuje na to da nadležni organi nisu analizirali proporcionalnost. Zahtjev podnositelja predstavke je pažljivo procijenilo pet različitih državnih organa, od kojih su najmanje dva direktno izvršila uvid u tražene dokumente. Sud je nadalje istakao da je odluka Ureda predsjednika, koji je odbio da skine oznaku povjerljivosti sa nekih dokumenata, bila zasnovana na mišljenju stručnog tijela za pitanja nacionalne sigurnosti koje su na kraju potvrdili i Povjerenik za informiranje, Visoki upravni sud i Ustavni sud, što je u skladu sa obaveznim proceduralnim garancijama. Premda je primijetio da državni organi nisu dali detaljno obrazloženje za odbijanje zahtjeva za uvid u dokumente, Sud je zaključio da je to razumljivo jer bi davanje detaljnih razloga moglo otkriti pitanje nacionalne sigurnosti o kojima je riječ. Sud je zaključio da pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja nije prekršeno.

Napomena: U praksi Suda je ustaljeno stanovište da sloboda izražavanja podrazumijeva pravo na

pristup informacijama koje su u posjedu javnih organa ako je to neophodno za ostvarivanje prava slobode izražavanja. Istraživač koji piše knjigu, novinar koji piše članak ili NVO koja istražuje neki izvještaj mogu se osloniti na član 10 pri traženju pristupa informacijama ako se te informacije odnose na neko pitanje od javnog interesa i ako su objektivno raspoložive. Ono što se u ovoj presudi naglašava jeste činjenica da, u slučajevima kada se informacije mogu opravdano uskratiti, na primjer zato što bi uvid u te informacije ugrozio nacionalnu sigurnost, davanje detaljnog obrazloženja za odbijanje zahtjeva za uvid može biti otežano pa, u tim slučajevima, proceduralne garancije imaju poseban značaj. Zatraženo je mišljenje stručnih organa, a nakon žalbe, povjerenica za informacije je lično izvršila uvid u predmetne dokumente i saglasila se da se uvid u njih ne može odobriti. Iako će podnositelj predstavke vjerovatno sumnjati da „oni nešto kriju“, u demokratskom društvu zasnovanom na vladavini prava javnost mora imati povjerenja u ove proceduralne garancije, pod uslovom, naravno, da su one nezavisne i nepristrasne. Sud nije utvrdio propuste u postupanju domaćih organa.

Mediengruppe Österreich GmbH. **protiv Austrije, presuda od 26. aprila** **2022, predstavka br. 37713/18**

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke, koji je vlasnik dnevnih novina, objavio je članak o sastanku održanom između kandidata na predsjedničkim izborima i njemačkog dnevnog lista Bild. U članku se navodi da je na tom sastanku kandidatu pokazana fotografija iz 1987. godine na kojoj se vide direktor kandidatovog ureda i njegov brat na skupu „desničarske scene“. Brat direktora ureda se u tom članku naziva „osuđenim neonacistom“. U članku se navodi da je direktor ureda bio maloljetan u to vrijeme, da nije osuđivan niti prijavljivan policiji te da je smatran za „Mitläufer“ („sljedbenika“) tadašnje desničarske scene. Brat direktora ureda je pokrenuo postupak protiv

novina tražeći zabranu objavljivanja njegovih fotografija bez njegovog pristanka i tužio ih zbog toga što su ga nazivali osuđenim neonacistom i koristili druge slične izraze. Tvrdio je da jeste bio osuđen 1995. godine, ali da je 1999. pušten na uslovnu slobodu i da se u međuvremenu integrirao u društvo, osnovao porodicu i zaposlio. Njegov predmet je odbijen na nižestepenim sudovima, ali je Vrhovni sud donio presudu u njegovu korist i novinama zabranio da „objavljuje fotografije ... bez njegovog pristanka, ako se istovremeno u pratećem članku on naziva neonacistom i/ili se koriste izrazi istog značenja“.

Podnositelji predstavke su se žalili Evropskom sudu za ljudska prava na kršenje njihovog prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je na samom početku ponovio principe koji se primjenjuju u ovakvim predmetima. Neophodno je uspostaviti pravičnu ravnotežu između prava podnositelja predstavke na slobodu izražavanja i slobode javnog informisanja s jedne strane i prava pojedinca na poštovanje privatnog života i zaštitu vlastitog lika s druge strane. Prema praksi Suda, kriteriji koje treba primijeniti pri uspostavljanju ove ravnoteže su: da li članak doprinosi raspravi od javnog interesa; stepen poznatosti osobe u pitanju; temu novinskog članka; prethodno ponašanje predmetne osobe; sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja; i, po potrebi, okolnosti u kojima su fotografije snimljene (pogledati, između ostalog, [Von Hannover \(br.2\) protiv Njemačke](#), predstavke br. 40660/08 60641/08, 7. februar 2012, tačka 108-113; i [Axel Springer AG protiv Njemačke](#), predstavka br. 39954/08, 7. februar 2012, tačka 89-95). Kod predstavki podnesenih na osnovu člana 10 Sud također preispituje način na koji su informacije dobijene i njihovu istinitost, kao i težinu izrečene kazne (pogledati [Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske](#), predstavka br. 40454/07, 10. novembar 2015, tačka 93). Sud je također naglasio da u slučaju kada domaći organi provedu test ravnoteže između suprotstavljenih prava, u

skladu sa kriterijima definisanim u praksi Suda, morali bi postojati jaki razlozi da se stanovišta domaćih sudova zamijene stanovištem Suda.

Primjenjujući ove kriterije u ovom predmetu, Sud je prvo utvrdio da je opšti predmet datog članka bio od posebnog javnog značaja u vrijeme njegovog objavljivanja. Međutim, Sud je istakao da ne postoji nikakva direktna veza između predsjedničkog kandidata i brata direktora njegovog ureda, osim činjenice da je direktor ureda prisustvovao neonacističkom skupu 1987. godine. Domaći sudovi su detaljno analizirali ovo pitanje i Evropski sud za ljudska prava je zaključio da može prihvatiti njihov zaključak da objavljivanje ove fotografije, uz nepotpun prateći tekst, nije doprinijelo debati o izborima.

Sud se dalje osvrnuo na činjenicu da je, iako je brat direktora ureda definitivno bio donekle poznat u vrijeme donošenja presude protiv njega, od tada prošlo dvadeset godina i da nema naznaka da je nakon puštanja na slobodu želio da bude u centru pažnje. Iako se slaže da sudski postupci protiv neonacista predstavljaju važan dio pravosudne istorije u Austriji, Sud je zaključio da se ne može automatski zaključiti da se stepen poznatosti optuženih ne mijenja sa protekom vremena. Sud je istakao da se brat direktora ureda reintegrirao u društvo nakon puštanja na slobodu i da nije ponovo osuđivan.

Što se tiče načina pribavljanja informacija i njihove istinitosti, Sud je ocijenio da, u slučaju objavljivanja fotografije osuđenika nakon njegovog puštanja iz zatvora, prateći tekst mora biti potpun i tačan. List je brata direktora ureda nazvao osuđenim neonacistom, ne navodeći da se radi o presudi iz 1995. godine, kao ni da on nakon toga nije ponovo osuđivan. To znači da se radi o tačnoj, ali nepotpunoj informaciji. Činjenica da je od osuđujuće presude prošlo dvadeset godina predstavlja značajan faktor, kao i činjenica da je osuda u međuvremenu brisana iz krivične evidencije. Sud je istakao da postoji naročit interes društva da se osobe koje su puštene iz zatvora reintegriraju u društvo, kao i opravdan interes tih osoba da se nakon određenog vremena činjenica da su

osuđivani više ne ističe. Konačno, Sud je istakao da je izrečena sankcija blaga - nije dosuđena nikakva odšteta niti je izrečena novčana kazna. Iz ovih razloga, te uzimajući u obzir slobodu koju države imaju pri procjeni neophodnosti miješanja u pravo na slobodu izražavanja, Sud je odlučio – većinom od četiri naprema tri glasa – da nije došlo do kršenja prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Presuda je donesena većinom od 4 naprema 3 glasa, uz oštro neslaganje sudije Guerre Martins, kojoj su se pridružile sudije Vehabović i Motoc, koja tvrdi da javnost ima pravo da bude upoznata sa neonacističkom prošlošću osobe koja je potencijalno još uvijek bliska predsjedničkom kandidatu (ona kaže da je „birač koji ima pristup svim relevantnim informacijama u boljoj poziciji i da ima veću slobodu da bira između dva ili više kandidata nego birač koji nema te informacije“). Njen argument ima veliku moralnu snagu, ali presuda ipak ostaje. S pravnog aspekta je vjerovatno bolje fokusirati se na razlike između ove presude i ključnog predmeta u oblasti „prava na zaborav“ [M.L. i W.W. protiv Njemačke](#) (predstavke br. 60798/10 i 65599/10, 28. juni 2018, analiziran u Biltenu br. 4), u kojem je zaključeno da osuđeni kriminalci, koji traže medijsku pažnju, ne mogu očekivati da njihova kriminalna prošlost bude brzo „zaboravljena“. Nasuprot tome, osoba o kojoj se radi u ovom predmetu se reintegrirala u društvo, izbjegavala da bude u centru pažnje, a osuda je brisana iz krivične evidencije. U interesu je društva da se počiniteljima krivičnog djela pruži prilika da se rehabilituju.

Mesić protiv Hrvatske, presuda od 5. maja 2022, predstavka br. 19362/18

Činjenično stanje

Podnositelju predstavke, koji je obavljao dužnost predsjednika Republike Hrvatske od 2000. do 2010. godine, naloženo je da advokatu plati odštetu od 6.600 eura zbog klevete. Advokat, sa sjedištem u Francuskoj, podnio je krivičnu prijavu u Francuskoj protiv

11 hrvatskih državljana, uključujući podnositelja predstavke, zbog pokušaja ubistva njegovog klijenta i pokušaja iznude. Jedan od optuženih je u hrvatskim medijima spominjan kao šef mafije. Hrvatski mediji su povodom te krivične prijave objavili članke navodeći da je podnositelj predstavke „politički pokrovitelj osobe koja je naručila ubistvo“. Mediji su kontaktirali advokata, ali je on rekao da po francuskom zakonu ne može govoriti o detaljima postupka. Predsjednik je na konferenciji za novinare negirao da je umiješan u ubistvo i rekao da je advokatu koji je podnio tužbu potrebno psihijatrijsko liječenje. Ova izjava objavljena je na službenoj stranici predsjednika Hrvatske, kao i u medijima. Advokat je predsjednika tužio za klevetu. Hrvatski sudovi su presudili u korist advokata smatrajući da su mu narušeni čast i ugled, kao i njegov profesionalni i moralni kredibilitet te mu je dosuđena odšteta. Žalbe nisu prihvaćene, pa je podnositelj predstavke podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava zbog kršenja njegovog prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je prvo zaključio da podnositelj predstavke nije imao namjeru samo da uvrijedi advokata: želio je da negira ozbiljne optužbe protiv sebe i pokušavao je da prenese informacije ili ideje pa njegova izjava stoga spada u domen zaštićenog govora iz člana 10. Sud je također zaključio da izjava podnositelja predstavke ima dovoljnu težinu i da predstavlja miješanje u privatni život advokata pošto je podstakla predrasude o njemu kako u profesionalnim tako i u društvenim krugovima.

Sud je dalje razmatrao da li presuda za klevetu protiv njega ipak može predstavljati legitimno miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, a posebno da li je ona „neophodna u demokratskom društvu“ i da li je uspostavljena pravična ravnoteža između slobode izražavanja s jedne i prava na privatni život s druge strane. Sud je istakao da domaći sudovi nisu primijenili relevantne kriterije – da li je dat doprinos raspra-

vi od javnog interesa; poznatost osobe u pitanju; njegovo ili njeno ranije ponašanje; sadržaj, formu i posljedice sporne izjave; i težinu izrečene sankcije (kao što je navedeno u predmetu [Axel Springer AG protiv Njemačke](#), predstavka br. 39954/08, 7. februar 2012, tačke 78–95, [Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske](#), predstavka br. 40454/07, 10. novembar 2015, tačke 82–93) – pa ih je sam primijenio. Sud je dodao da je status podnositelja predstavke kao najvišeg državnog zvaničnika, kao i status druge strane u postupku kao advokata, također od značaja.

Sud je istakao da advokat nije javna ličnost; da nije davao javne izjave u vezi sa podnositeljem predstavke; i da nije svjesno ušao u javnu sferu, pa se stoga od njega ne može očekivati da toleriše viši stepen kritike od običnog pojedinca. Premda je podnositelj predstavke imao pravo da se brani od optužbi, otišao je dalje od toga i odlučio da uvrijedi advokata. Čineći to, nije dao nikakav doprinos raspravi o pitanju od javnog interesa i prešao je granice prihvatljive kritike. Sud je istakao da je podnositelj predstavke u to vrijeme bio predsjednik države i da su njegove komentare prenijeli brojni mediji čime je nanesena veća šteta ugledu advokata. Sud je dalje istakao činjenicu da se radi o advokatu, uzeo u obzir slučajeve uznemiravanja, prijetnji i napada na advokate u mnogim zemljama i zaključio da izjave poput ove podnositelja predstavke često mogu djelovati kao prijetnja kojom se advokati sprečavaju u vršenju svojih profesionalnih dužnosti. Sud je na kraju uzeo u obzir i činjenicu da advokat, pošto je bio vezan obavezom povjerljivosti u sudskom postupku, nije mogao odgovoriti na navode podnositelja predstavke. Iz svih prethodno navedenih razloga presuda za klevetu ne predstavlja kršenje prava podnositelja predstavke na slobodu izražavanja. Sud je utvrdio da je dosuđena odšteta, premda relativno visoka, opravdana u datim okolnostima.

Sud je odvojeno utvrdio da je dužina žalbenog postupka – četiri godine i sedam mjeseci na dva nivoa nadležnosti – pretjerana i da predstavlja kršenje uslova iz člana 6 Konvencije o suđenju u razumnom roku.

Napomena: Određeni političari izgleda smatraju da će se korištenjem grubog načina izražavanja lakše povezati sa biračkim tijelom, ali to ima svoj cijenu: to doprinosi zaoštavanju stavova i, kako Sud ističe, daje legitimnost napadima na advokate i druge koji rade na nepopularnim predmetima, kao što su zastupnici ljudskih prava i nezavisni novinari. Sud ne vidi svrhu u zaštiti takvog govora. Jedan pristup – primijenjen u predmetu [Rujak protiv Hrvatske](#), br. 57942/10, odluka od 2. oktobra 2012, čiju je primjenu u ovom predmetu država tražila od Suda – je da se način izražavanja predsjednika uopšte ne tretira kao govor koji spada u domen člana 10 (Sud je u predmetu [Rujak](#) zaključio da „[o]dređene vrste govora, poput vulgarnog i nepristojnog govora, nemaju bitnu ulogu u izražavanju ideja“ i utvrdio da je predstavka vojnika osuđenog zbog vrijeđanja nadređenog nedopuštena zbog nespojivosti *ratione materiae* sa Konvencijom). Sud ovdje nije išao tako daleko, ali je ipak zaključio da lična uvreda upućena advokatu prelazi granice prihvatljive kritike i ne doprinosi raspravi o pitanju od javnog interesa. Sud ne odobrava besmisleni upotrebu grubog jezika: „uvredljive“ i „šokantne“ izjave su zaštićene – prema predmetu [Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) – samo kada služe za izražavanje šireg gledišta o nekom pitanju od javnog interesa, a predmetna izjava ne prelazi granicu i nije bezrazložno uvredljiva.

**[Oganezova protiv Jermenije](#),
presuda od 17. maja 2021, predstavka
br. 71367/12**

Činjenično stanje ■

Podnositeljica predstavke je poznati borac za prava lezbejki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba. Često se pojavljivala u medijima, a nakon emitovanja intervjua u kojem je govorila o svom učešću u Paradi ponosa, postala je predmet online kampanje mržnje, zastrašivanja i prijetnji. Ubrzo nakon toga dogodilo se nekoliko incidenata u kojima su pripadnici krajnje desnice ušli u bar

čiji je ona suvlasnik i maltretirali ljude u baru i ispred njega. Zatim je u baru podmetnut požar, nakon čega je pokrenuta policijska istraga i podignuta optužnica protiv dva pripadnika krajnje desnice. Nakon podmetanja požara, bilo je nekoliko drugih incidenata u baru, uključujući i ispisivanje homofobnih grafita, vandaliziranje unutrašnjosti bara kukastim križevima i drugim desničarskim simbolima te više zastašujućih okupljanja desničara. Osnovana je Facebook grupa pod nazivom „Ne homoseksualizmu“ u kojoj su postavljene slike podnositeljice predstavke i drugih aktivista, kao i više komentara u kojima je izražavana mržnja, uključujući to da podnositeljica predstavke „treba da umre“, „treba da bude spaljena“ i da je „treba spaliti na električnoj stolici“. Snimak podmetnutog požara na YouTubeu je izazvao homofobne komentare i prijetnje smrću. Podnositeljica predstavke je podnijela zahtjev za policijsku zaštitu, koji je odobren, ali samo u trajanju od pet dana. Neki članovi parlamenta i visokopozicionirani političari su podržali napade. Podnositeljica predstavke je nakon toga napustila zemlju i dobila azil u Švedskoj po osnovu progona zbog seksualne orijentacije. Dvije osobe su proglašene krivim za napade, ali im je izrečena samo uslovna kazna, a kasnije su amnestirani. Podnositeljica predstavke se žalila Evropskom sudu za ljudska prava na kršenje čl. 3, 8 i 14 Konvencije u vezi sa pravom na zaštitu od ponižavajućeg postupanja; pravo na poštovanje privatnog života; i pravo na uživanje prava iz Konvencije bez diskriminacije.

Obrazloženje Suda

U ovom sažetku se obrađuju aspekti predmeta koji se odnose na govor mržnje.

Sud je prvo razmatrao da li postupanje prema podnositeljici predstavke prelazi prag iz člana 3 kojim se garantuje pravo na zaštitu od nečovječnog i ponižavajućeg postupanja. Sud je ponovio da se postupanje kojim se neko ponižava ili degradira, bilo u očima drugih ili u očima same žrtve, pokazivanjem nepoštovanja ili ugrožava-

njem ljudskog dostojanstva, ili postupanje koje izaziva osjećaj straha, tjeskobe ili inferiornosti i koje može pokolebati moral i slomiti fizički otpor osobe, može okarakterizirati kao ponižavajuće. Neprekidna i agresivna homofobna kampanja protiv podnositeljice predstavke, uključujući govor mržnje, prelazi ovaj prag, naročito imajući u vidu opšti negativan stav prema LGBT zajednici u Jermeniji. Tome je dodatno doprinijela reakcija policije koja je sa provođenjem zaštitnih mjera započela više od sedmicu dana nakon što ih je podnositeljica predstavke zatražila, a ukinula ih nakon samo pet dana. Iako je reakcija organa na podmetanje požara bila blagovremena i objektivno ekspeditivna, policija je zanemarila homofobnu namjeru i optužnica je podignuta samo za „namjerno oštećenje imovine“. Dakle, zanemaren je motiv mržnje koji je stajao iza podmetanja požara čime je ovaj ključni aspekt krivičnog djela ostao nevidljiv i krivično nerelevantan. Sud je zaključio da je ovakva indiferentnost prema motivu ravna zvaničnom prihvatanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje ili čak prešutnoj podršci.

Sud je bio posebno kritičan prema reakciji organa na kampanju homofobnog govora mržnje i zastrašivanja podnositeljice predstavke nakon podmetanja požara. Maltretiranje podnositeljice predstavke na društvenim medijima je uključivalo i brojne direktne pozive na nasilje, kao i generalno homofobne komentare. Ona je upoznala policiju sa tim, ali oni nisu ništa preduzeli. Sud je istakao da, premda svaki slučaj govora mržnje ne iziskuje pokretanje krivičnog postupka i izricanje krivičnih sankcija, država ipak ima pozitivnu obavezu da preduzme određene mjere. Sud je ponovio da napadi u vidu vrijeđanja, ismijavanja ili klevetanja određenih grupa stanovništva mogu biti dovoljni da država prednost da borbi protiv govora mržnje. Kada govor mržnje dostigne stepen kojim se ugrožava fizički i mentalni integritet osobe, samo efikasni krivičnopravni mehanizmi mogu garantirati odgovarajuću zaštitu i poslužiti kao sredstvo odvratanja. Sud je utvrdio da komentari mržnje u ovom predmetu predstavljaju

otvoreni poziv na nasilje prema podnositeljici predstavke i da je krivičnopravna zaštita bila neophodna. Imajući u vidu prethodna djela nasilja, uključujući podmetanje požara u klubu, kao i naknadne homofobne napade na podnositeljicu predstavke, organi su morali ozbiljnije shvatiti komentare mržnje na društvenim platformama. Umjesto toga, parlamentarci i visokopozicionirani političari su u svojim izjavama izražavali netrpeljivost i podržavali napade. U svemu tome, organi nisu adekvatno reagirali na homofobni govor mržnje usmjeren na podnositeljicu predstavke. Na osnovu svih navedenih razloga, Sud je jednoglasno utvrdio da je došlo do kršenja člana 3 u vezi sa članom 14.

Napomena: Ovo je jedan od malog broja predmeta u kojima je stepen govora mržnje takav da spada u domen člana 3 Konvencije kojim se zabranjuje nečovječno i ponižavajuće postupanje. Po riječima Suda, „postupanje kojim se neko ponižava ili degradira, bilo u očima drugih ili u očima same žrtve, pokazivanjem nepoštovanja ili ugrožavanjem ljudskog dostojanstva, ili postupanje koje izaziva osjećaj straha, tjeskobe ili inferiornosti koje može pokolebati moral i slomiti fizički otpor osobe, se može okarakterizirati kao ponižavajuće i također spada u domen zabrane iz člana 3“ – čak i ako nije došlo do nanošenja fizičkih povreda. Upada u oči to što se i ostali predmeti u kojima je Sud zaključio da je intenzitet govora mržnje takav da se može primijeniti član 3 (na primjer, [Identoba i drugi protiv Gruzije](#), predstavka br. 73235/12, 12. maj 2015, i [M.C. i A.C. protiv Rumunije](#), predstavka br. 12060/12, 12. aprila 2016) također odnose na govor mržnje usmjeren protiv LGBT osoba. Prema izvještaju Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope došlo je do značajnog porasta govora mržnje i drugih krivičnih djela počinjenih iz mržnje protiv LGBT osoba, uključujući – što je šokantno – i od političkih ličnosti i lidera, kao i predstavnika vlasti ([Borba protiv rastuće mržnje prema LGBTI osobama u Evropi, Odluka 2417 \(2022\)](#)). Zaključivši da takav govor mržnje predstavlja kršenje člana 3 Konvencije – ozbiljno kršenje Konvencije – Sud šalje snažnu poruku država-

ma da moraju učiniti više na njegovom krivičnom gonjenju takvog govora i generalno garantovati poštovanje prava svih građana na njihovoj teritoriji bez diskriminacije.

Žurek protiv Poljske, presuda od 16. juna 2022, predstavka br. 39650/18

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke je sudija i bivši portparol Okružnog suda u Krakovu te član Državnog sudskog vijeća (NCJ). NCJ je ustavno tijelo zaduženo za zaštitu nezavisnosti sudova i sudija; jedna od njegovih osnovnih dužnosti je ocjenjivanje i predlaganje kandidata za imenovanje na sudijske funkcije u sudovima svih nivoa i vrsta. Podnositelj predstavke je ponovo izabran 2014. godine na mandat od četiri godine i imenovan za portparola. U tom svojstvu, često se pojavljivao u medijima i također prisustvovao sjednicama parlamentarnih odbora. Od 2015. godine počelo se sa uvođenjem dalekosežnih promjena u poljsko pravosuđe, navodno radi povećanja efikasnosti rada pravosuđa i demokratskog izbora članova NCJ-a. Oko toga se vodila žestoka javna debata u okviru koje je vlada finansirala kampanju na bilbordima u kojoj su isticane navodne neetičke ili nezakonite radnje određenih sudija. Podnositelj predstavke je učestvovao u javnim debatama u kojima je, u svoje ime, i u ime NJC-a, čiji je portparol bio, otvoreno kritizirao predložene reforme. Zakon kojim je predviđeno da članove NCJ-a iz reda sudija bira parlament, kao i prestanak mandata postojećih članova, donesen je 2017. godine. Ovaj zakon je naišao na osudu kako u državi tako i na međunarodnom planu. Zakon je stupio na snagu i mandat podnositelja predstavke u NJC-u je prekinut. Kako je javna rasprava oko ovog zakona bila u toku, a podnositelj predstavke se često pojavljivao u medijima, bio je podvrgnut nizu drugih mjera, uključujući 17-mjesečnu antikorupcijsku reviziju, inspekciju njegovog rada u Regionalnom

sudu u Krakovu, deklasifikaciju njegove izjave o imovinskom stanju za 2018. godinu i nekoliko disciplinskih postupaka koji su bili u toku u vrijeme podnošenja predstavke Sudu. Također je smijenjen sa pozicije portparola Okružnog suda u Krakovu. Podnositelj predstavke se žalio Evropskom sudu za ljudska prava zbog kršenja prava na slobodu izražavanja, kao i prava na pravično suđenje. U ovom sažetku se obrađuje pritužba koja se odnosi na pravo na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

spitujući da li je došlo do miješanja u pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja Sud je korake koji su preduzeti protiv nje ga sagledavao u cijelosti, a ne svaki pojedinačno: razrješavanje dužnosti portparola; reviziju, inspekciju njegovog rada te deklasifikaciju njegove izjave o imovinskom stanju. Što se tiče prekida mandata, Sud je istakao da je to bio slučaj sa svim članovima NJC-a, a ne samo sa podnositeljem. Sud je, nadalje, uzeo u obzir širi kontekst slabljenja nezavisnosti pravosuđa u zemlji, što je utvrđeno u ranijim presudama Suda. Uzevši sve ovo u obzir Sud je utvrdio da postoji jasna uzročna veza između ostvarivanja prava podnositelja predstavke na slobodu izražavanja i mjera koje su organi preduzeli protiv njega.

Sud je zatim razmatrao opravdanost miješanja u pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja. Sud je zaključio da je to miješanje bilo propisano zakonom, ali je izrazio sumnju u pogledu postojanja legitimnog cilja. Sud se u svojoj analizi usmjerio na to da li je ovo miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu. Sud je podsjetio da opšti principi koji se odnose na pravo sudija na slobodu izražavanja, kako je navedeno u predmetu *Baka protiv Mađarske* (predstavka br. 20261/12, 23. juni 2016), zahtijevaju od sudija maksimalnu diskreciju u konkretnim predmetima radi očuvanja imidža nepristrasnosti, ali da se svako ograničavanje izjava koje daju u vezi sa funkcioniranjem pravosuđa mora pomno preispitati. Sud je također podsjetio na „odvraćajući

efekat“ koji strah od sankcija ima na slobodu izražavanja, naročito kada je riječ o drugim sudijama koji žele da učestvuju u raspravi o pitanjima u vezi sa pravosuđem i sudstvom.

Primjenjujući ove principe u predmetu podnositelja predstavke, Sud je istakao da je on svoje stavove o zakonodavnim reformama izrazio u službenom svojstvu člana i portparola NCJ-a pa, prema tome, nije imao samo pravo nego i dužnost da govori. Sudija koji daje izjave u ime sudskog vijeća, udruženja sudija ili drugog predstavničkog tijela pravosuđa mora uživati veći stepen zaštite. Sud je nadalje podsjetio da je instrumentima Vijeća Evrope utvrđeno da svaki sudija ima dužnost da promovira i štiti nezavisnost pravosuđa, kao i da pravosuđe treba konsultovati i uključiti u izradu zakona kojima se reguliše funkcionisanje pravosudnog sistema. Sud je istakao da podnositelj predstavke ničim nije kritikovao druge članove pravosuđa, već su se njegovi komentari odnosili isključivo na funkcionisanje pravosudnog sistema. Njegove izjave nisu prelazile okvire čiste kritike sa strogo profesionalnog stanovišta.

Sud je istakao da se čini da je svaka od mjera koje su preduzete protiv podnositelja predstavke došla kao reakcija na njegove izjave te da predstavljaju uznemiravanje: revizija, koja je trajala sedamnaest mjeseci i bila proceduralno upitna, nije dala nikakve konkretne rezultate; inspekcija rada podnositelja predstavke je uslijedila dan nakon primanja anonimnog pisma u kojem se neko žalio na kritičke komentare podnositelja predstavke o reformi pravosuđa; razrješavanje portparol Okružnog suda je razriješen dužnosti bez obaveznih konsultacija i samo nekoliko dana nakon što je ministar pravde imenovao novog predsjednika Okružnog suda u Krakovu, a izjava podnositelja predstavke o imovinskom stanju je deklasificirana bez obrazloženja. Sud je zaključio da se sve ove mjere zajedno mogu tumačiti kao strategija zastrašivanja ili čak učutkivanja podnositelja predstavke. Sud je zaključio da su ove mjere nesumnjivo imale „odvraćajući efekat“ i da su sigurno obeshrabrile ne samo podnositelja nego i druge sudije da učestvuju u javnoj raspravi o

zakonodavnim reformama. Ništa od ovoga nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, pa je Sud stoga utvrdio kršenje prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Sud se direktno poziva na [Magna kartu evropskih sudija](#), skup osnovnih principa o nezavisnosti, nepristrasnosti i kompetentnosti sudija koje je izradilo Konsultativno vijeće evropskih sudija, u kojoj se kaže da je „svaki sudija dužan da promovira i štiti nezavisnost sudstva“. Sud također citira [Sofijsku deklaraciju o nezavisnosti i odgovornosti pravosudnog sistema](#) Evropske mreže sudskih vijeća u kojoj se govori o „kolektivnoj dužnosti evropskog sudstva da se jasno i uvjerljivo izjasni protiv prijedloga vlada koji imaju tendenciju da ugroze nezavisnost pojedinačnih sudija ili sudskih vijeća“. Prema riječima Suda, podnositelj predstavke je, kao sudija, a posebno kao portparol okružnog suda i Državnog sudskog vijeća, doslovno bio dužan da se usprotivi ugrožavanju nezavisnosti sudstva. Sud je stoga jednoglasno zaključio da kampanja odmazde i klevete koja je vođena protiv njega predstavlja kršenje prava na slobodu izražavanja. Domaći organi su nastavili sa kampanjom protiv njega: 30. maja je objavljeno da su protiv podnositelja predstavke podnesene [64 nove disciplinske prijave](#). Ovo je predmet za razmišljanje za Komitet ministara pri likom praćenja izvršenja presuda.

[Drousiotis protiv Kipra, presuda od 5. jula 2022, predstavka br. 42315/15](#)

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke je novinar u jednom nacionalnom listu za koji piše redovnu kolumnu u kojoj komentariše aktuelna politička dešavanja. List je objavio članke u kojima se komentariše produženje ugovora o radu visokopozicioniranog pravnika u Državnom pravobranilaštvu nakon sticanja uslova za penzionisanje i navodi da vlada to pravda postojanjem „javnog

interesa“, iako su se takva imenovanja ranije smatrala „neprihvatljivim političkim uslugama“. Podnositelj predstavke je u svojoj kolumni oštro komentarisao ovaj događaj navodeći da se dotični pravnik „ulizivao“ predsjedavajućem Predstavničkog doma da bi bio imenovan za pravobranitelja, pri tome i citirajući dijelove iz pravilnika knjige kako bi pokazao da je paranoičan. Pravnik je potom podnio tužbu za klevetu tvrdeći da je članak napisan sa ciljem narušavanja njegovog ugleda i mišljenja javnosti o njemu. Domaći sud je presudio u njegovu korist i dosudio mu odštetu u iznosu 25.000 eura, kao i naknadu sudskih troškova u iznosu od 3.472,59 eura. Žalba novinara je odbijena. Podnositelj predstavke se žalio Evropskom sudu za ljudska prava zbog kršenja prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je istakao da se radi o predmetu u kojem je pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja iz člana 10 Konvencije, suprotstavljeno pravu pravnika na zaštitu ugleda iz člana 8. Sud se složio da je članak podnositelja predstavke, u kojem on pravnika naziva ulizicom i negativno komentariše produženje njegovog ugovora o radu, mogao narušiti njegov ugled i stvoriti predrasude u njegovim profesionalnim i društvenim krugovima, čime je ispunjen uslov stepena ozbiljnosti za zaštitu pravnikovih prava iz člana 8.

Sud je zatim ispitivao da li je članak doprinio raspravi od opšteg interesa. Napominjući da je članak objavljen ubrzo nakon objavljivanja odluke Vijeća ministara o produženju ugovora o radu, odluke koja je izazvala veliku kontroverzu i političku raspravu i koja je komentarisana i u drugim medijima, Sud je zaključio da jeste. Sud je također zaključio da se pravnik može uporediti sa javnom ličnošću pošto se radi o visokom državnom službeniku koji je i sam ušao u javnu sferu često komentarišući različite teme u medijima, a bio je i kandidat za funkciju pravobranitelja, funkciju koju je priželjkivao, što znači da su njegovi po-

stupci izloženi pomnijem preispitivanju i da se od njega očekuje veći stepen tolerancije na kritiku nego od običnih pojedinaca.

Što se tiče prirode uvredljivih komentara i njihove činjenične osnove, Sud je istakao da se ti komentari nisu odnosili na pravnikov privatni život nego na njegov profesionalni rad, kao i da su izneseni u kontekstu žučne političke rasprave. Svrha novinske kolumne podnositelja predstavke je da se u njoj komentarišu takva pitanja. Slična mišljenja su izrazili i drugi, mada ne tako žustro, pa izraze podnositelja predstavke, koji jesu jaki i oštri, treba tumačiti u tom širem kontekstu. Domaći sudovi ove faktore nisu istinski uzeli u obzir pri svojoj procjeni. Podnositelj predstavke je odlučio da svoju oštru kritiku izrazi zajedljivim i ironičnim stilom koji je, prema njegovim riječima, imao za cilj da izazove kontroverzu, isprovocira i privuče pažnju javnosti. Kolumna nije objavljena sa zlom namjerom. Sud je ponovio da novinari imaju pravo na pretjerivanje pa čak i provociranje, da određeni izrazi koji služe za privlačenje pažnje sami po sebi nisu, prema praksi Suda, problematični, kao i da stil predstavlja dio komunikacije koji je zaštićen isto kao i sadržaj izražavanja.

Sud je dalje naglasio da izjave podnositelja predstavke predstavljaju vrijednosne sudove, a ne činjenične navode. One jesu imale činjeničnu osnovu s obzirom da je iz ranijih publikacija vidljivo da je odluka o produženju pravnikovog radnog odnosa u suprotnosti sa ranijim stavovima vlasti u sličnim situacijama. Iako nije imao čvrstu osnovu za tvrdnje da pravobranitelj nije bio upoznat sa ovom odlukom, Sud je ponovio da netačnost činjenica treba tolerisati ako se one objavljuju u dobroj namjeri i ako se sporno izražavanje tiče kontraverznih tema. Konačno, Sud je zaključio da je dosuđena odšteta neproporcionalna potencijalnoj šteti nanesej ugledu pravnika, i to naročito imajući u vidu da je on imenovan za zamjenika pravobranitelja dok je prvostepeni postupak još bio u toku. Na osnovu svih navedenih razloga, Sud je utvrdio postojanje kršenja prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Dvije stvari u ovom predmetu zaslužuju pažnju. Prvo, domaći sudovi su se u svom preispitivanju usmjerili na oštre riječi koje je podnositelj predstavke koristio i ton njegove kolumne ne uzimajući u obzir širu javnu raspravu o ovom pitanju, status novinara, kao i polemičku prirodu kolumne. Izrazi koje je novinar u ovom predmetu koristio (optužbe za „ulizivanje“ predsjedavajućem Predstavničkom doma, te da „režim“ „pljuje na logiku, vrijeđa zdrav razum i podstiče paranoju“) nisu baš tako oštre i grube kao izjava predsjednika Hrvatske u predmetu *Mesić* (čiji je začetak također dat u ovom biltenu) da advokatu treba psihijatrijsko liječenje. Ono što je bitno jeste da je dinamika moći u ovom predmetu obrnuta – pravnik koji je predmet kritike je na poziciji moći, a novinar nije – i ne postoji šira veza sa pitanjem sigurnosti pravnika. Drugo pitanje na koje treba obratiti pažnju je da je Sud odštetu u iznosu od 25.000 eura okarakterizirao kao „neobičajeno visoku u apsolutnom smislu“ što postavlja jasan standard.

Tagiyeva protiv Azerbejdžana, **presuda od 7. jula 2022, predstavka** **br. 72611/14**

Činjenično stanje

Predmet se odnosi na supruga podnositeljice predstavke, poznatog pisca i kolumnistu, kojeg je nepoznati napadač nasmrtno izbo nožem. Pisao je članke, eseje i kolumne o različitim društvenim pitanjima, uključujući i mjesto religije u društvu i njeno širenje kao političke ideologije. Posebno je kritizirao uticaj Irana u Azerbejdžanu i svijetu. Nakon objavljivanja jednog članka u novembru 2006. godine, iranske vjerske vođe su izdale fetvu pozivajući na ubistvo podnositelja predstavke. Podnositelj predstavke i njegova porodica su stavljeni pod policijsku zaštitu, ali je protiv podnositelja predstavke također pokrenut sudski postupak i proglašen je krivim za raspirivanje rasne mržnje (u decembru 2019: [Sud je naknadno utvrdio](#) da je izrečena presuda u suprotnosti sa članom 10). Pomilovan je u de-

cembru 2007. i nastavio je da piše. Više nije imao policijsku zaštitu. U novembru 2011. godine je objavio članak u kojem je kritikovao vjerski i totalitarni karakter iranske države i njenu politiku prema svijetu. Devet dana kasnije je izboden i nakon četiri dana je preminuo u bolnici. Prije nego što je preminuo dao je izjavu policiji u kojoj je rekao da nije dobio nikakve prijetnje smrću, a njegova supruga i porodica također nisu bili upoznati sa postojanjem bilo kakvih prijetnji, osim fetve iz 2006. godine. Policijskom istragom nije utvrđen identitet napadača. Podnositeljici predstavke nije dozvoljen uvid u istražnu dokumentaciju do završetka istrage. Podnositeljica predstavke se bezuspješno žalila domaćim organima na izostanak efikasne istrage, nakon čega se obratila Evropskom sudu za ljudska prava.

Obrazloženje Suda

Sud je preispitivao predstavku prema členu 2 Konvencije koji propisuje pozitivnu obavezu države da zaštiti pravo na život i, u slučaju napada ili smrtnog ishoda, da provede blagovremenu, nezavisnu i efikasnu istragu.

Što se tiče obaveze pružanja zaštite, ključno pitanje u ovom predmetu je da li su domaći organi znali ili morali znati za postojanje stvarne i neposredne opasnosti po život supruge podnositeljice predstavke i, ako jesu, da li su propustili da preduzmu mjere u cilju izbjegavanja te opasnosti. Sud je zaključio da ni podnositeljica predstavke ni njen suprug nisu primili nikakve prijetnje nakon objavljivanja njegovog posljednjeg članka te da organi nisu znali da mu je život trenutno ugrožen. Sud, na osnovu predočenih informacija, nije bio uvjeren da je fetva iz novembra 2006. godine prouzročila stvarnu i neposrednu opasnost po život supruge podnositeljice predstavke 2011. godine. Sud je zaključio da se, imajući u vidu poteškoće u radu policije u modernom društvu, nepredvidljivost ljudskog ponašanja, kao i operativne odluke koje se moraju donijeti u smislu prioriteta i resursa, obim obaveze države da pruži zaštitu mora tumačiti tako da se državnim organima ne nameće nerealan ili neproporcionalan

teret. Ne može se smatrati da su organi prema Konvenciji da kod svih prijava ugroženosti života preduzmu operativne mjere u cilju zaštite. Sud je ponovio da se suprug podnositeljice predstavke nikada nije obratio domaćim organima niti ih obavijestio o bilo kakvoj opasnosti ili prijetnji po njegov život prije nego što je izboden nožem.

Što se tiče navoda da organi nisu proveli efikasnu istragu, Sud je istakao da je krivični postupak pokrenut odmah nakon napada nožem na supruga podnositeljice predstavke. Sud je ponovio da se obaveza iz člana 2 Konvencije, koja se odnosi na provođenje istrage, ne odnosi na rezultat nego na način. U konkretnom slučaju, preduzet je niz relevantnih i blagovremenih istražnih radnji, a istražni organi su istraživali različite eventualne motive koji bi mogli stajati iza ubistva supruge podnositeljice predstavke. Sud ne vidi nikakve propuste u tom pogledu.

Međutim, Sud ne vidi razlog zašto podnositeljici predstavke nije dozvoljen uvid u relevantne materijale u ovom predmetu u toku istrage. Podnositeljici predstavke je na taj način uskraćena prilika da zaštiti svoj legitimni interes, a onemogućen je i dovoljan stepen nadzora javnosti nad istragom. Sud je istakao da je važno da porodice preminulih ili njihovi pravni zastupnici budu uključeni u istragu i da im se pruže informacije, kao i prilika da pruže druge dokaze. U tom smislu, Sud je utvrdio kršenje člana 2 Konvencije.

Napomena: Tokom posljednje decenije došlo je do značajnog pogoršanja sigurnosti novinara širom Evrope. [Platforma za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara](#) Vijeća Evrope, osnovana 2015. godine, zabilježila je 26 slučajeva nekažnjivosti za ubistvo novinara (što znači slučajeve u kojima odgovorni nisu privedeni pravdi), kao i nagli porast napada na novinare od 2020. godine. Evropski sud za ljudska prava je postupao u više predmeta koji su se ticali nasilja nad novinarima i razvio je sudsku praksu kojom je utvrđen skup osnovnih principa i obaveza država. Glavna među njima je obaveza pružanja zaštite koja podrazumijeva obavezu preduzimanja preventivnih

mjera u slučaju postojanja stvarne prijetnje. Sud u ovom predmetu ističe da otežan rad policije u modernom društvu, nepredvidivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje policija mora donositi, mogu državama otežati ispunjavanje obaveze preventivnog djelovanja. Sud ističe da je Tagiyevu prijećeno smrću pet godina prije njegovog ubistva te da, prije ovog iznenadnog napada, nije bilo drugih prijetnji. Međutim, s obzirom

na porast nasilja nad novinarima i preovlađujuću klimu nekažnjivosti za takva djela, domaći organi bi možda morali biti oprezniji. Mjesec dana nakon objavljivanja ove presude, Salmana Rushdiea je izbo vjerski ekstremista koji se, u pokušaju da ubije Rusdhiea, rukovodio decenijama starom fe-tvom.

Detaljna analiza odabranih predmeta

OOO Memo protiv Rusije, presuda od 15. marta 2022, predstavka br. 2840/10

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke je internetski medij [Kavkazskiy Uzel](#) (Kavkaski čvor) koji piše o političkoj situaciji i stanju ljudskih prava u regiji Kavkaza. Ovaj medij je 2008. godine objavio članak o ukidanju subvencija Volgogradske oblasti Gradu Volgogradu. U članku se citira ekspert iz Fonda za razvoj informativne politike koji je izjavio da su subvencije ukinute zato što Grad Volgograd nije tender za nove autobuse dodijelio lokalnom preduzeću kojeg je oblasna uprava favorizovala. Taj ekspert je navodno izjavio da „su se zvaničnici iz Uprave obrušili na gradonačelnika govoreći „Kako to da niste podržali lokalnog proizvođača!“. Čini mi se da je odbijanje Ureda gradonačelnika da posluje sa fabrikom Volzhnin jedan od glavnih razloga za ljutnju oblasnih funkcionera ... ukidanje subvencija iz oblasnog budžeta Gradu Volgogradu je bio čin osвете za izgubljeni tender“.

Uprava Volgogradske oblasti je pokrenula parnični postupak protiv podnosioca predstavke tražeći povlačenje datih izjava kao neistinitih i štetnih po „poslovni ugled“ Uprave. Preduzeće koje je podnijelo predstavku je tvrdilo da osporavane izjave predstavljaju vrijednosni sud lokalnog eksperta i da se tiču pitanja od javnog interesa. Okružni sud je donio presudu u korist Uprave zaključivši da su optužbe koje je ekspert iznio činje-

nične bez obzira na to što je upotrijebio izraz „čini mi se“. Okružni sud je smatrao da navodi o lobiranju za interese određenog preduzeća narušavaju poslovni ugled Oblasne uprave i naložio njihovo povlačenje i objavljivanje presude na web stranici podnosioca predstavke. Žalbe podnosioca predstavke su odbijene, a podnositelj predstavke se obratio Evropskom sudu za ljudska prava.

Obrazloženje Suda

Evropski sud za ljudska prava se u svom preispitivanju usmjerio na pitanje da li je osuđujuća presuda za klevetu imala „legitiman cilj“ (jedan od tri dijela „testa“ koji se kod člana 10 primjenjuje radi utvrđivanja opravdanosti miješanja). Sud je istakao da postupak koji je vođen zbog klevete pokrenuo javni organ te da je država tvrdila da je osuđujuća presuda za klevetu bila neophodna radi zaštite „ugleda i prava drugih“. Sud je potvrdio da se to može primijeniti i na pravna lica i podsjetio da subjekti kao što su preduzeća imaju legitiman interes da štite svoj komercijalni uspjeh i održivost radi svojih dioničara i uposlenika, kao i radi opšteg ekonomskog dobra. Međutim, Sud je istakao da to nije primjenljivo na izvršni državni organ koji se ne bavi direktno privrednim djelatnostima.

Što se tiče javnih tijela koja traže pravnu zaštitu svog ugleda, Sud je istakao da je ranije utvrdio da izabrano tijelo samo u vrlo iznimnim slučajevima može tvrditi da je zaštita njegovog interesa neophodna prema članu 10(2) – to je bilo u kontekstu postupka za klevetu koji je pokrenulo lokalno

vijeće u gradu koji ima manje od 12.000 stanovnika ([Lombardo i drugi protiv Malte](#), predstavka br. 7333/06, 24. april 2007) i u kojem je identitet vijećnika dobro poznat.

U ovom konkretnom predmetu, Sud je smatrao da se izvršni organi koji imaju državna ovlaštenja suštinski razlikuju od pravnih lica, uključujući javne ili državne korporacije, koja se bave konkurentnim privrednim djelatnostima. Sud je također istakao da bi rad izvršnih tijela trebao biti predmet pomnog preispitivanja javnog mnijenja kako bi se spriječila zloupotreba ovlaštenja i korupcija na javnim funkcijama u demokratskom sistemu. Konstatujući često pribjegavanje tužbama zbog klevete radi ušutkivanja kritike, Sud je dalje istakao da u nekim državama članicama Vijeća Evrope lokalni organi i druga javna tijela nemaju pravo na podnošenje tužbi zbog klevete pošto se time ograničava preispitivanje njihovog rada i javna kritika.

Sud je zaključio da interesi izvršnih tijela koja imaju državna ovlaštenja u očuvanju dobrog ugleda nisu jednaki interesima pravnih lica koja moraju biti konkurentna na tržištu, kao ni interesima fizičkih lica. Sud je stoga zaključio da se za parnični postupak koji je zbog klevete pokrenuo izvršni organ načelno ne može smatrati da ima legitiman cilj „zaštite ugleda ... drugih“. Sud je dodao da to ne znači da osobe koje rade u tim tijelima ne mogu podnijeti tužbu zbog klevete u lično ime ako smatraju da je njihov lični ugled narušen.

Kada je riječ o ovom konkretnom predmetu, Sud je zaključio da je „teško povjerovati“ da je tužitelj – najviše tijelo izvršne vlasti u Volgogradskoj oblasti – imalo interes da zaštiti svoj komercijalni uspjeh i održivost, kao i da se ne može reći da je identitet uposlenika tog tijela jednako dobro poznat kao identitet uposlenika lokalnog organa u malom gradu. Sud je stoga zaključio da predmetni postupak nije imao nijedan od legitimnih ciljeva iz člana 10 Konvencije te da je pravo podnositelja predstavke na slobodu izražavanja prekršeno.

Nakon niza slučajeva u kojima nije odgovorio na pitanje da li bi državni organi trebali imati pravo na podnošenje tužbe zbog klevete (pogledati prvenstveno [Romanenko i drugi protiv Rusije](#), predstavka br. 11751/03, 8. oktobar 2009, i [Frisk i Jensen protiv Danske](#), predstavka br. 19657/12, 5. decembar 2017), Sud je ovdje zaključio da nemaju: „interesi izvršnog tijela sa državnim ovlaštenjima da održi dobar ugled se suštinski razlikuju kako od prava na ugled fizičkih lica tako i od interesa u očuvanju ugleda pravnih subjekata, privatnih ili javnih, koji moraju biti konkurentni na tržištu ... Prema tome, za parnični postupak koji je zbog klevete pokrenuo izvršni organ načelno se ne može smatrati da ima legitiman cilj „zaštite ugleda ... drugih“ iz člana 10, stav 2 Konvencije“ (tačke 46, 47). Koristeći izraz „načelno“ Sud ovdje sebi ostavlja određeni stepen slobode u procjeni u budućim predmetima, ali ipak postavlja jasan standard.

Zanimljivo je i to da se Sud poziva na Komentar Komesara za ljudska prava Vijeća Evrope o SLAPP predmetima ([Vrijeme za preduzimanje mjera protiv SLAPP, 27. oktobar 2020](#)) ističući rastuću svijest o rizicima koje sudski postupci pokrenuti radi ograničavanja učešća javnosti predstavljaju po demokratiju, naročito u predmetima u kojima postoji jasna razlika u moći između tužitelja i tuženog. Komesar upozorava da su glavne mete takozvanih SLAPP postupaka novinari, aktivisti i zagovaračke grupe. Ti SLAPP predmeti se često javljaju u vidu tužbi za klevetu i oni na pozicijama moći ih koriste kao vrlo efikasan način ušutkivanja kritičara: moćnom tužitelju pokretanje postupka zbog klevete predstavlja beznačajan trošak, dok je za novinara ili aktivistu tuženog u okviru SLAPP-a taj trošak veliki, a sam postupak iziskuje dosta vremena i resursa. S obzirom na sve veću svijest o SLAPP predmetima, kao i sve veći broj predmeta koji se tiču klevete koji se pokreću pred Sudom, može se očekivati da će se Sud u narednim mjesecima i godinama ponovo baviti ovom temom.

Činjenično stanje

Podnositelj predstavke je preduzeće koje je vlasnik televizijskog kanala Noile Idei Televizate (Nove ideje na televiziji, NIT) koji je imao nacionalnu dozvolu za emitovanje u Moldaviji od 2004. do 2012. godine. Od 2009. godine ovaj kanal je bio glavni emiter koji je u svom programu davao prostor za iznošenje mišljenja i stavova glavne opozicione stranke. Između 2009. i 2011. godine kanalu je izrečeno više sankcija zbog kršenja uslova neutralnosti i nepristrasnosti u informativnom programu, favorizovanja opozicione stranke i emitovanja vijesti koje su smatrane iskrivljenim. Sankcije su izricane od blaže ka težoj uključujući javnu opomenu, novčanu kaznu, zabranu emitovanja oglasa na kraći vremenski period i konačno petodnevnu suspenziju dozvole.

Nacionalno regulatorno tijelo za radiodifuziju, Vijeće za koordinaciju pružanja audiovizuelnih usluga (ACC) je 2012. godine, provelo tematski monitoring vijesti na svim nacionalnim televizijskim kanalima sa posebnim ciljem procjene poštovanja kriterija nepristrasnosti. Monitoring je trajao pet dana, a metodologiju je pripremio ACC u saradnji sa ekspertima iz Evropske unije i Vijeća Evrope. U izvještaju o monitoringu je za sve kanale dat pregled podataka o vremenu posvećenom određenim političkim strankama ili političkim ličnostima, uključujući trajanje pozitivnih, negativnih ili neutralnih prikaza tih tema u sekundama, koji je bio praćen komentarijama. U izvještaju je utvrđeno da je NIT-ovo izvještavanje o vladajućoj stranci bilo nesrazmjerno negativno, dok je izvještavanje o opozicionim strankama bilo pretežno pozitivno ili neutralno. U izvještaju je zaključeno da je time prekršen zakon. NIT je pozvan na sastanak radi razgovora o ovom izvještaju nakon čega je ACC donio odluku o oduzimanju dozvole NIT-u. ACC je uzeo u obzir ranije prekršaje NIT-a ističući da su postepeno izricane sve oštrije sankcije.

Sud je prvo razmatrao osnovne principe medijskog pluralizma i regulacije radiodifuzije ističući da su se prethodni predmeti koji su se ticali pluralizma i regulacije radiodifuzije odnosili na eksterni pluralizam – postojanje većeg broja medija koji izražavaju različita gledišta zahvaljujući čemu se stvara medijski ambijent koji je pluralistički iz jedne opšte perspektive – dok se postojeći predmet odnosi na interni pluralizam: uslov da izvještavanje pojedinačnih medijskih kuća bude izbalansirano i nepristrasno. Istinski pluralizam iziskuje zadovoljavanje oba ova aspekta medijskog pluralizma, a ono što je potrebno je sveukupna raznovrsnost programskog sadržaja u cijelom spektru.

Oslanjajući se na uporedni pregled regulative o radiodifuziji širom Evrope Sud je utvrdio da postoje različiti pristupi postizanju medijskog pluralizma. Član 10 ne propisuje nikakav poseban model, pa države imaju slobodu u odlučivanju o modelu koji će propisati dokle god se poštuje urednička sloboda. To znači da se ovaj predmet tiče pitanja suprotstavljenih interesa društva u očuvanju političkog pluralizma u medijima s jedne strane i principa poštovanja uređivačke slobode s druge strane. Radi zaštite ovog drugog, bitno je da postoje mehanizmi zaštite od proizvoljnosti i zloupotrebe moći u regulaciji medija, što znači da moraju postojati jake proceduralne garancije, naročito kada je u pitanju izricanje najoštrije sankcije oduzimanja dozvole.

Ocjenjujući cjelokupni zakonodavni okvir Sud je zaključio da on nudi sve neophodne garancije. Emiteri imaju pravo da sami odlučuju kako će ispuniti uslove izbalansiranosti i nepristrasnosti (na primjer, zakonom nije propisano da se svim političkim strankama mora dati jednako vrijeme u programu), a propisi su izrađeni u skladu sa postojećom praksom Suda ([Manole i drugi protiv Moldavije](#), predstavka br. 13936/02, 17. septembar 2009) prema kojoj su države dužne da uspostave okvir za ostvarivanje pluralizma u praksi. Zakonodavni okvir je u skladu sa okvirom koji postoji u drugim državama članicama Vijeća Evrope, a

analizirali su ga nezavisni eksperti Vijeća Evrope. Pravila nisu važila samo za NIT nego i za druge emitere. ACC je stručno nezavisno tijelo koje je dužno da obrazloži svaku odluku o izricanju sankcija, a njegove odluke se mogu osporavati pred sudom.

Što se tiče odluke o oduzimanju dozvole, Sud je istakao da je ona donesena na osnovu petodnevnog monitoringa koji je proveden na osnovu pouzdane metodologije, a potvrđena je i pred domaćim sudovima. Nalazi ACC-a su nedovosmlisani, a Sud je istakao i veoma oštre izraze korištene na NIT-u u vezi sa vlastima (poređenje jednog od vođa sa „Hitlerom“ i nazivanje svih njih „kriminalcima“, „banditima“, „lopovima“, „prevarantima“ i „grupom kriminalaca“). Preispitujući nalaze ACC Sud je utvrdio da NIT svojim načinom izvještavanja nije dao nikakav svrsishodan doprinos političkom pluralizmu. Sporne emisije – a posebno njihove vijesti – potencijalno su imale značajan uticaj u cijeloj zemlji.

NIT-u je dozvola oduzeta tek pošto im je izrečen niz drugih sankcija za slične prekršaje, što je ACC navelo da razmotri primjenu najoštrije sankcije. Sud nije pronašao dokaze pristrasnosti protiv NIT-a kod članova ACC-a, čija je nezavisnost garantirana, a njeni članovi su imenovani u vrijeme kada je opoziciona stranka bila na vlasti. Odluka ACC-a je preispitana pred domaćim sudovima. Iz prethodno navedenih razloga, Sud je glasovima 14 naprema 3 utvrdio da oduzimanje dozvole NIT-u ne predstavlja kršenje prava na slobodu izražavanja.

Opšti komentari

Ovo je važan predmet (označen kao „ključni predmet“ u bazi podataka Suda) koji pokreće osnovna pitanja regulacije radiodifuzije i medijskog pluralizma. U vrijeme

kada je NIT-u oduzeta dozvola bilo je samo pet televizijskih emitera sa nacionalnom pokrivenošću, a tržištem su dominirala tri od njih. Osiguravanje pluralizma u tako koncentriranom radiodifuznom okruženju je od suštinskog značaja, a moldavski zakon je propisivao da informativni program i izvještavanje o aktuelnim dešavanjima na svim kanalima moraju biti nepristrasni i neutralni. To je ono što Sud u svojoj presudi naziva „internim pluralizmom“, što je pitanje kojim se ranije nije bavio. Međutim, ako se želi postići interni pluralizam, ograničavanje uređivačke slobode je neizbježno pa stoga moraju postojati mehanizmi zaštite kako bi se spriječila proizvoljnost i zloupotreba. U ovom dijelu presude stvari postaju zanimljive: pitanje na koje Sud mora odgovoriti nije da li je krajnja sankcija oduzimanja dozvole NIT-u opravdana ciljem očuvanja medijskog pluralizma (ona to jeste) nego da li su postojale odgovarajuće proceduralne garancije koje garantuju da NIT-ova dozvola nije oduzeta proizvoljno. Sud je zaključio da jesu: nacionalni zakonodavni okvir je u skladu sa okvirom u evropskim zemljama; ACC je nezavisno i stručno regulatorno tijelo; ACC je dao relevantno i zadovoljavajuće obrazloženje za oduzimanje dozvole; NIT-u je dozvola oduzeta nakon što su prvo primijenjene blaže sankcije, ali je NIT ponovo počinio iste prekršaje, a radi se o ozbiljnom kršenju uslova za dobijanje dozvole; NIT je također imao mogućnost da odluku ACC-a ospori pred domaćim sudovima. To je bilo dovoljno u smislu pravičnosti postupka.

Troje sudija koji su dali izdvojeno mišljenje ne dovode u pitanje principe koje je Sud utvrdio nego se ne slažu sa načinom njihove primjene. Kada je riječ o principima, ova presuda Velikog vijeća Suda predstavlja važan presedan i na nju se već pozivao Sud pravde Evropske unije pri odbijanju tužbe kanala Russia Today u Francuskoj zbog oduzimanja dozvole ([RT France protiv Vijeća](#), predmet T-125/22, 27. juli 2022).

Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)

Akcija je ukomponirana u „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019.-2022.“ i oslanja se na rezultate postignute u toku prethodnog zajedničkog projekta EU/VE „Jačanje pravosudne ekspertize o slobodi izražavanja i medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)“. Regionalna akcija je usko povezana sa JUFREX akcijama prilagođenim šest korisnica u: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu*, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji.

JUFREX aktivnosti se sprovode s ciljem:

- „promocije slobode izražavanja i slobode medija u skladu sa evropskim standardima“;
- „unapređenje primjene tih standarda kroz uključivanje niza aktera odgovornih za primjenu takvih standarda u svom svakodnevnom radu, odnosno: sudije, tužioci, policijski službenici, predstavnici regulatornih tijela za medija, medijski akteri i studenti“;
- „konsolidacije platforme za regionalnu saradnju, diskusiju i razmjenu dobrih praksi“.

Tamo gdje postoji sredina koja omogućava slobodu izražavanja i slobodu medija i pravo da se traže, pružaju i primaju informacije je dobro zaštićeno, građani mogu iskreno sudjelovati u demokratskim procesima. Domaće institucije za obuku za pravne eksperte (sudske akademije i advokatske komore) imaju presudnu ulogu u ostvarivanju toga.

Sve JUFREX aktivnosti su zasnovane na inovativnim i modernim alatima za učenje o slobodi izražavanja i slobodi medija i usvajaju dinamičku metodologiju za obrazovanje odraslih i model ravnopravnih partnera.

„Program Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku za period 2019–2022.“ predstavlja zajedničku inicijativu Evropske unije i Vijeća Evrope koja korisnicima omogućava da ispune svoje reformske programe u oblastima ljudskih prava, vladavine zakona i demokratije u skladu sa evropskim standardima, uključujući, gdje je to relevantno, u okviru procesa proširenja EU.

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi u ovom dokumentu spadaju u odgovornost autora i ni na koji način ne odražavaju službeno mišljenje bilo koje strane.

* Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa, i u skladu je sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Vijeće Evrope je glavna organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka, demokratiju i pravnu državu. Evropski sud za ljudska prava kontroliše implementaciju Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Evropske unije odlučile su da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Evropska unija poklanja posebnu pažnju razmjeni postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope